

Proposta didàctica

Esther Prades Chirivella

Joanot Martorell

Tirant lo Blanc per a joves EDICIÓ BILINGÜE

Adaptació S. Vendrell · Il·lustracions O. Cruzà

 onadaeditions.com Maremagnum Clàssics

1. INTRODUCCIÓ A LA LECTURA

Quan llegim una novel·la, i més quan és una novel·la tan important per a la nostra cultura i tan rellevant en el moment en què va ser publicada com *Tirant lo Blanc*, ens ajuda molt a entendre-la i gaudir-la si sabem un poc sobre ella.

Conèixer unes poques dades del context en la qual va ser escrita (ja sabeu, el moment històric en el qual naix aquesta novel·la), poder-la comparar amb altres treballs literaris de l'època i aprofundir més sobre el tema, els personatges i el seu autor, Joanot Martorell, ens farà que l'entenguem més i, per tant, l'assaborirem millor.

Preparats per a rebre unes poques dades sobre el context històric? Endavant!

1.1 Context històric

Tirant lo Blanc va ser escrita en el segle xv a València, una ciutat amb molt de poder en aquella època.

El segle xv va ser un període de transició de l'Edat Mitjana a l'Edat Moderna: el 1453 cau Constantinoble en mans dels turcs i l'imperi turc s'erigeix en una gran potència mediterrània. Es perd l'equilibri, per tant, entre dues religions: la cristiana i la musulmana.

El 1455 el nou papa valencià, Calixt III, anuncia la seua intenció de mobilitzar els regnes cristians per a defensar la religió cristiana. Amb aquesta idea es funden els ordes militars i es creen noves tècniques de lluita, que desplaçaran la noblesa cavalleresca i el seu paper en la nova societat del segle xv.

Es van crear tres estaments en la societat: mà major (noblesa i cavallers), mà mitjana (comerciants, funcionaris i oficis liberals) i mà menor (poble).

La primera gran victòria cristiana contra els turcs es va donar en 1456. Era un exèrcit dirigit per un tal 'lo compte Blanc', que segurament va inspirar Joanot Martorell en la creació del personatge Tirant lo Blanc.

Anem a veure ara aspectes més concrets de la literatura en el segle xv.

1.2 La novel·la del segle xv

El descobriment de la impremta i les traduccions d'obres literàries de tot tipus a llengua vulgar en el segle xv donaran una gran difusió a la literatura i als models literaris vigents.

Gràcies a la imaginació de Joanot Martorell, que plasma en una novel·la la gran victòria que necessita el món cristià, junt amb la gran difusió que permet la

impremta, *Tirant lo Blanc* es converteix en una poderosa arma propagandística. Publicada a València el 1490 va gaudir d'un enorme reconeixement.

Pel seu realisme i la seua versemblança és considerada una novel·la cavalleresca, en contraposició als llibres o novel·les de cavalleries, plens d'elements fantàstics i inversemblants.

Les novel·les de cavalleries narren les aventures extraordinàries que viuen els cavallers. A diferència d'aquestes, la novel·la cavalleresca és un gènere narratiu més modern (segles XIV i XV) i reflecteix situacions més reals. Els protagonistes representen els models de comportament propis de l'època. En llengua catalana destaquen *Curial i Güelfa* i *Tirant lo Blanc*.

Característiques de les noveles cavalleresques:

- El protagonista és valent, versemblant, fort, té certa profunditat psicològica, tenen propietats heroiques però també humanes (feblesa, covardia, tendresa).
- Les accions transcorren de manera lògica i versemblant i no hi apareixen elements misteriosos.
- Hi ha tocs humorístics.
- Els fets es desenvolupen en llocs coneguts.
- Apareixen elements de la vida quotidiana: l'hora de menjar i la necessitat de descansar, per exemple.

1.3 Sobre *Tirant lo Blanc*, la novel·la

1.3.1 Temes

L'amor: En les novel·les cavalleresques, la relació amorosa es planteja amb les seves complicacions i dubtes, on apareix tensió, i també sensualitat i erotisme. És a dir, el tema de l'amor es presenta d'una manera humana, i a més segueix les pautes de l'amor cortés. Segons la tradició cortesa medieval, l'amor era una passió irresistible i els símptomes de qui la patia eren blavor en la cara, insomni, desgana...

Els fets d'armes: En les novel·les cavalleresques es relaten guerres i combats que es guanyen gràcies a la valentia i l'astúcia dels cavallers, i no gràcies als miracles, com passava a les novel·les de cavalleries.

1.3.2 L'argument

A mitjan segle XV, Guillem de Varoic, un cavaller retirat a fer vida ermitana, coneix per casualitat el bretó Tirant lo Blanc, quan aquest volia armar-se cavaller.

Tirant es converteix en un gran cavaller que venç els nobles més valerosos d'Europa durant la seua estada a Londres. Amb el temps, es convertirà en un gran estratega militar que s'ocuparà de lluitar contra els turcs gràcies a la seua astúcia.

Els quatre grups d'aventures en el Tirant són: Tirant a Anglaterra, a Sicília i Rodes, a Constantinoble i a Barbària.

Aquest invencible cavaller mostra la seua vessant més humana quan s'enamora de Carmesina, de la qual es queda captivat per la gran bellesa d'aquesta.

1.4 L'autor: Joanot Martorell

Joanot Martorell va nèixer a Gandia a principis del segle xv i va morir en 1465. Provenia d'una família noble i va ser investit cavaller cap als cinquanta anys.

2. TREBALLEM LA LECTURA

2.1 Sobre la història-argument

El llibre de cavalleria

- ▶ Amb quin motiu ha anat Tirant lo Blanc de Roca Salada a Anglaterra?
- ▶ Amb qui ha anat?
- ▶ De quina manera l'ermità ajuda Tirant a fer-se cavaller?

Les noces del rei d'Anglaterra

- ▶ Quines persones participaven en les festes i els tornejos?
- ▶ En què consistien aquestes festes?
- ▶ Com es va desenvolupar la celebració de les noces?

Tirant és armat cavaller

- ▶ Quines juracions fa Tirant per poder ser armat cavaller?
- ▶ Com es va acabar la cerimònia? Des de quin punt de vista, aquest acabament, fa que el *Tirant* siga considerada una novel·la cavalleresca i no de cavalleries?

El desafiament

- ▶ Què és el que recorda Tirant quan rellegeix el llibre *Arbre de batalles*?
- ▶ Quines qualitats molt importants ha de tenir un cavaller a diferència dels 'altres'?

El primer combat

- ▶ Què passa en el primer combat de Tirant?
- ▶ Com vol que siga el següent combat?

El fermall de la Bella Agnès

- ▶ Per quin motiu s'enfronten el senyor de Vilesermes i Tirant?
- ▶ En aquest capítol apareix una primera nota de sensualitat i seducció entre Tirant i la Bella Agnès, quina és?

Tirant i el gos rabiós

- ▶ Què fa de Tirant un cavaller virtuós al final d'aquest capítol?

Els quatre cavallers emmascarats i El cavaller gegant

- ▶ Com s'anomenaven els quatre escuts dels cavallers?
- ▶ Com acaba aquest capítol?
- ▶ En "El cavaller gegant", una jove acusa Tirant d'haver mort dos reis i dos ducs. Com es defensa Tirant d'aquesta acusació?

Tirant s'acomiada de l'ermità i torna a la seua terra

- ▶ Per què torna Tirant a la seua terra?
- ▶ Com és considerat Tirant?
- ▶ Com el reben a la seua terra?
- ▶ Quines són les males notícies?

L'emperador de Constantinoble demana ajuda a Tirant

- ▶ Per quin motiu demana ajuda l'emperador de Constantinoble a Tirant?

Tirant s'enamora de Carmesina i Tirant declara el seu amor a Carmesina

- ▶ Qui són els personatges femenins d'aquest capítol? Explica la relació entre elles.
- ▶ Tirant s'enamora de Carmesina quan li veu "els pits que semblaven dues pomes del paradís". Des de quin punt de vista aquesta nota de sensualitat converteix el *Tirant* en novel·la cavalleresca?
- ▶ La declaració de Tirant a Carmesina és una de les més conegudes de la literatura catalana, com és aquesta declaració?

L'estratègia de les egües i El foc en el riu

- ▶ En aquests dos capítols es veu clarament l'astúcia de Tirant. Quina de les dues estratègies t'ha agradat més? Descriu-la i digues per què.

Diafebus declara el seu amor a Estefania

- ▶ Diafebus és l'home de confiança de Tirant i l'envia a Constantinoble. Què li passa a Diafebus allí?

L'estratègia de Tirant a la gran batalla

- ▶ Com obté Tirant la gran victòria? Quina és la seua estratègia?

Una rata en la cambra de la princesa

- ▶ Quin paper té Plaerdemavida en la relació entre Tirant i Carmesina?
- ▶ Què li ocorre a Tirant? Creus que això hauria passat en una novel·la de cavalleries? Per què?

Tirant festeja Carmesina

- ▶ Qui es casa en aquest capítol?
- ▶ Com avança la relació entre Tirant i Carmesina?

Hipòlit i l'emperadriu

- ▶ Per què té tanta vergonya Hipòlit de dir a l'emperadriu a qui estima?

L'engany de la Viuda Reposada

- ▶ Quina mentida conta la Viuda Reposada a Tirant? Per què?
- ▶ Qui li conta la veritat a Tirant?

Tirant naufraga al nord d'Àfrica i Tirant cristianitza el nord d'Àfrica

- ▶ Què li passa en aquest capítol a Plaerdemavida?
- ▶ Com es veu la fidelitat de Tirant a Carmesina?

Tirant allibera Constantinoble

- ▶ Quina condició es va acordar per poder dur a terme la pau de cent un anys?
- ▶ Com agraeix les festes a Tirant l'emperador?

La mort de Tirant i Carmesina

- ▶ Com mor Tirant?
- ▶ De quina manera creus que aquesta mort el fa més humà?
- ▶ Amb qui es casa l'emperadriu?

2.2 Sobre els personatges

- ▶ Tirant: quines virtuts té Tirant com a cavaller? Tirant com amant: com el descriuries?
- ▶ Diafebus: com a home de confiança de Tirant, en quin passatge es veu clarament que es pot confiar en ell?
- ▶ Les dones al *Tirant*: les dones tenen un paper molt important en aquesta novel·la.
Plaerdemavida: quin paper té en el *Tirant*?
La Viuda Reposada: és un personatge que aporta positivitat o negativitat? Per què?
Carmesina: com descriuries el personatge de Carmesina i el seu amor cap a Tirant?

2.3 Els temes

L'heroi èpic, un heroi molt humà

- ▶ Hem vist al llarg de la lectura com Tirant es mostra 'humà' en diverses ocasions. Recordes alguns episodis on aquesta característica es fa més palesa? Pots ajudar-te de l'epíleg del llibre *Un heroi de carn i ossos* per contestar aquesta pregunta.

L'ofici de cavaller

- ▶ Quines són les virtuts d'un cavaller i en quines ocasions les ha de mostrar especialment?

L'amor

- ▶ L'amor en el *Tirant* apareix en diversos capítols i el senten alguns personatges. És un amor carnal, per una banda, i també idealitzat i poetitzat, per l'altra. Recordes algun moment en especial on es veu l'amor en la seua vessant més sensual i carnal? Podries citar algun vers que mostre com es poetitza i s'idealitza l'amor?

Esperem que hages gaudit la lectura i que aquestes activitats t'hagen ajudat a retenir millor la història i a entendre els personatges!

ENGLISH ACTIVITIES

1. Along chapters 1 and 2 we find loads of vocabulary that you'll need to know to understand the text. Here you are a crossword where you'll have to find those important words related to the world of chivalry.

battle – order – chivalry – knight – cavalry – training – tournament – crown – combatant – weapon – carriage – duke – monarch – count

A	T	R	A	I	N	I	N	G	T	W	N	R
K	N	I	G	H	T	W	C	G	N	I	K	C
T	C	L	C	M	C	O	E	I	N	V	R	T
I	A	K	N	T	N	A	T	A	K	G	Y	E
R	V	U	O	O	A	R	R	C	P	A	U	R
A	A	N	C	U	A	C	O	R	A	O	R	N
T	L	D	R	R	E	M	A	A	I	E	N	U
I	R	U	B	N	B	R	R	N	D	A	E	L
Z	Y	K	A	A	I	T	Y	R	O	O	G	O
O	N	E	T	M	I	I	O	I	T	D	D	E
E	E	A	T	E	C	H	I	V	A	L	R	Y
A	N	W	L	N	A	S	A	N	W	O	R	C
T	S	U	E	T	R	T	O	E	E	U	D	A

2. The superlatives. You know that we can use the adjectives in their comparative form and their superlative form. In chapter 4 we can find some adjectives in the superlative form, that is, ending in *-est*, or having the prefix *the most*. For example: *greatest*

Find as many superlative adjectives as you can in this chapter!

3. In the chapters *Tirant and the Furious Dog* and *The Four Masked Knights* there

are several words related to the act of fighting. Match the words with their definition in English:

injury:	physical harm or damage to someone's body caused by an accident or an attack
heal:	to use physical force to try to defeat another person or group of people
challenge:	any object used in fighting or war , such as a gun, bomb, knife...
weapon:	something that needs great mental or physical effort in order to be done successfully
fight:	in the past, a large, flat object made of metal that soldiers held in front of their bodies to protect themselves
shield:	to make or become well again, especially after a cut or other injury

4. The chapter *Tirant Liberates the Island of Rhodes* is full of words related to the world of navigation. Can you look for them?

5. Past Simple and Past Perfect. We use the Past Simple to talk about finished actions in the past, and we use the Past Perfect to talk about actions that take place before the Past Simple. So the actions in Past Perfect take place first, and the past simple takes place after them.

For example, in the chapter *The Emperor of Constantinople asks Tirant for Help*, we have this sentence:

The letter said that the Great Turk and Sultan had become allies (...).

ps

pp

2

1

Could you please underline the verb tenses and write 'ps2' and 'pp1' in the following extract from the text?

He also knew that they had killed the most precious treasure he had had in this world, his son. He asked for the help of the hero who had liberated Rhodes, because he had lost many cities, towns and castles, the majority of his empire.

6. In the chapter *Tirant Falls in Love with Carmesina* we read the great moment when Tirant falls in love with her.

The sentence '*he saw her breasts that looked like two apples from paradise*' is what tells the reader that he feels attracted to her.

There is a comparison between her breasts and two apples.

Can you think of two sentences that include a comparison? Could you make them up?

7. Role Play. In *Tirant Declares his Love to Carmesina* there is a great dialogue between them to tell each other about their love.

In pairs, could you read it out loud (or the bravest in class, could you learn it by heart?) and play the scene in class?

CARMESINA: 'Virtuous knight, I pity you because you seem sad. I would like you to tell me what it is that makes you suffer.'

TIRANT: 'I love a lady.'

CARMESINA: 'Who do you love?'

(*TIRANT takes a mirror and gives it to CARMESINA*)

TIRANT: 'The image you see here might give me death or life.'

(*CARMESINA takes the mirror and looks into it*)

(*CARMESINA smiles happily*).

8. Another Role Play! In the famous chapter *A Rat in the Bed of the Princess* there is a very funny scene that you could role play in class. You'll need the following characters:

Plaerdemavida | Tirant | Carmesina | Viuda Reposada | Other maids | Emperor

PLAERDEMAVIDA takes TIRANT by his hand and brings him into the Princess's chamber. She hits him inside a trunk.

CARMESINA takes a bath while TIRANT watches her from the trunk.

PLAERDEMAVIDA: 'Let me touch this body, I am here instead of Tirant.'

CARMESINA goes to bed.

A MAID takes her to bed.

MAID: 'Good night, princess.'

CARMESINA: 'Good night'.

Another MAID takes TIRANT into the princess's bed.

CARMESINA *turns and sees TIRANT.*

CARMESINA: 'What are you doing here!!!'

VIUDA REPOSADA: 'what is going on!? Princess! Are you alright?'

PLAERDEMAVIDA *takes TIRANT by his hair and takes him to a terrace. She gives him a rope.*

PLAERDEMAVIDA: 'Take this rope and go down quickly'.

TIRANT: 'Thank you'.

He falls and breaks his leg.

TIRANT: 'Ahhh' I broke my leg!!'

EMPEROR: 'My daughter, what is happening? Open the door!'

CARMESINA: 'Oh father! A rat just went by me!'

EMPEROR: 'Just as well!'

9. This is a reading comprehension question. In *Tirant Defeats the Great Carmany* a Turk prisoner warns Tirant about a great fleet coming.

- a) What is the strategy the prisoner tells Tirant about?
- b) How many lamps did they lit?
- c) What did the enemies do?
- d) Where did they escape to?

10. In *Tirant courts Carmesina*, she declares her love to him. Could you translate this famous paragraph?

'Kiss me as a sign of faith. I have always loved you and the truth is that the more I age, the more I love you. Of all bad things, I am most worried by your absence when you go into battle again.'

11. In *Hipòlit and the Empress* the lover, Hipòlit, is shy to tell the Empress who he loves. Why is he so shy?

12. The chapter *Viuda's Reposada's Trap* is very funny. Could you put in order the series of events that are mixed up below?

- A __ She had ordered a mask to be made with the gardener's face and put it on Plaerdemavida, who she had convinced to play with Carmesina.
- B __ Tirant went there, but just out of curiosity.
- C __ As the window was high, Viuda had organized a set of mirrors so that Tirant could see what was happening in the garden.
- D __ Viuda had brought him to a room that had a little window facing the vegetable garden.
- E __ He thought that they were Lauseta and Carmesina's games of love.
- F __ The image in the mirrors was blurry, but Tirant could see Plaerdemavida's and the Princess's games.
- G __ Tirant woke up lovesick.
- H __ Viuda turned her face toward Tirant and spat on the ground, as if she were in pain over what she had witnessed.
- I __ Even more so, when he saw how her breasts were touched and a hand slid under her skirt.

13. In *Tirant is Shipwrecked in North Africa* there are loads of words related to storms. Can you match the words with the pictures?

- a) the sea grew rough
b) a heavy thunder and lightning
c) darkness of the night
d) wrecked ships
e) Tirant's galley floated

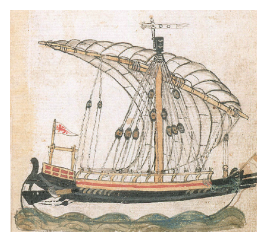
3)

4)

5)

14. After christianizing North Africa and liberating Constantinople, Tirant and Carmesina die. It's a sad end but it's realistic if we compare this book with the other books that took place at that time. Those books, as the chapter 'A real Hero' say, were full of 'magical swords' or 'dragons', but not Tirant, who is full of virtue and human qualities.

Could you describe our hero now that you have finished the book?

Look at the end of the chapter, it says a lot about him: 'According to the testament of Tirant, Hipòlit was proclaimed emperor and married the Empress'. He takes his friend Hipòlit very much into account, which says good things about Tirant.

Proposta didàctica

Esther Prades Chirivella

Tirant lo Blanc per a joves

Joanot Martorell

Adaptació de **Salvador Vendrell**

Il·lustracions d'**Oreto Cruzà**

Joanot Martorell

Tirant lo Blanc per a joves EDICIÓ BILINGÜE

Adaptació S. Vendrell • Il·lustracions O. Cruzà

 onadaedicions.com Maremàgnum Clàssics

Tirant lo Blanc és una de les novel·les més interessants i representatives de la literatura universal. Escrita per un valencià, Joanot Martorell, en un moment en què la nostra llengua es parlava i s'escribia per tots els camins de la Mediterrània. A través de les seues pàgines, assistireu a les aventures d'armes i d'amor d'un cavaller que volia aconseguir un somni: alliberar Constantinooble dels seus enemics. S'ha dit que és una història total perquè parla de tot: dels costums, de la guerra, de l'amor... Però, sobretot, s'ha destacat la seua versemblança. Tirant venç els seus enemics perquè és intel·ligent i valent. El seu heroi és humà, de carn i ossos: ataca castells, però es trenca una cama baixant de la cambra de la seua estimada Carmesina.

Maremàgnum, 21 • Sèrie Clàssics

ISBN: 978-84-17050-39-9

 onadaeducacio.com

atencio@onadaeducacio.com

Plaça de l'Ajuntament, Local 3 • 12580 Benicarló • 964 47 46 41